

BOEKEN, CONFERENTIES EN MEDIA / BOOKS, CONFERENCES AND MEDIA / LIVRES, CON- FERENCES ET MEDIA

Eddy L. HARRIS, "HET HART VAN AFRIKA. EEN REISVERSLAG"

*Uitg. Contact, Amsterdam/Antwerpen, 1993, 301 p.
Oorspronkelijke titel: "Native Stranger. A Black American's Journey
into the Heart of Africa".*

"Afrika was niet gemakkelijk. Ik heb een haatliefde-verhouding met dit continent en Afrika beantwoordt deze gevoelens op gelijke wijze. Want we zitten beiden gevangen in dit niemandsland tussen zwart en wit, verleden en toekomst" (p. 273).

Afrika is een onmetelijk continent en even afwisselend als een lappendeken. Het reizen is een draad door culturen en kleuren die slechts op een losse en willekeurige manier van elkaar verbonden zijn. Er is niet maar één Afrika. Van Noord naar Zuid zijn het één en al Afrika's, en die staan even los van elkaar als de verschillende tinten van een kleur. Wat alle Afrika's echter met elkaar gemeen hebben is armoede, corruptie, angst en macht.

Een verblijf in Afrika lijkt een beetje op een verblijf aan de achterkant van de maan. De Afrikaanse zwaartekracht is een andere zwaartekracht, haar wetten en logica zijn andere wetten en andere logica. Het is een wereld waar het geloof in medicijnmannen niet absurd lijkt, een plek waar mensen zich onderwerpen aan het gezag en voor eeuwig zijn overgeleverd aan de genade van hitte, stof en droge winden die nooit verkoeling brengen. Afrika is een plek waar mensen in de schaduw zitten van onbeheersbare invloeden die vreemder zijn dan zichzelf -zoals ze in de schaduw van een boom zitten te wachten op een auto. Afrikanen

voelen zich machteloos tegenover de traditie en de vaagheid van de tijd. Het wachten is een eindeloos wachten en de onzekerheid is slopend; de natuur en de grillige willekeur van de autoriteiten is alles omvattend. Medicijnmannen, bureaucraten en God zijn wispelturig en willekeurig. Altijd machtig, altijd de baas spelen. Afrika is een plek waar het belangrijk is een amulet bij je te dragen, iets te hebben om in te geloven...

In Afrika lijken op een bepaalde manier ook de jongeren oud en het maakt hen niets uit of ze die eindeloze uren zittend moeten doorbrengen terwijl ze aan het 'nietsen' zijn. Jonge mensen zitten naast de oude. Er is niets te doen behalve de mensen en de dagen voorbij te zien trekken, naar de wind te luisteren en te wachten tot er iets gebeurt. Een leven is hier korter van duur, maar oneindig lang door de leegheid van de dagen.

Of zoals een Afrikaan aan de schrijver mededeelde: "*Mensen zoeken altijd manieren om zich van elkaar te onderscheiden. We zeggen wie anderen zijn zodat we weten wie we zelf zijn. Wij vergeten wat we gemeen hebben en zoeken ondertussen naar de dingen die ons verdeeld houden. Alles wat ons bindt proberen we los te snijden. We concentreren ons op de dingen die ons anders maken. We noemen onszelf Senegalees alsof we een volk zijn, maar wij zijn vele volkeren. We zijn Mandingo en Fulani en vertrouwen doen we elkaar niet. We zijn arm, onze leiders zijn corrupt en we vechten niet terug. We weten niet hoe. In plaats daarvan maken we goden van ze, omdat na zoveel jaren blanke overheersing iedere zwarte heerser een verbetering is. Dat denken we althans. We hebben een hekel aan ons uiterlijk en een hekel aan ons gedrag. We proberen zo wanhopig op de blanken te lijken en willen hebben wat zij hebben. Ik zie hoe weinig er veranderd is. Als we al vooruitgaan, gaat dat zo langzaam dat we in Afrika, in vergelijking met de rest van de wereld, achteruitgaan. Maar ik geloof dat we vooral stilstaan*".

De **E.L. Harris** stelt zich de vraag of het de Afrikaanse aard is of de koloniale aanwezigheid die bepaalt hoe Afrika is. De kolonisators zijn duidelijk nog niet vertrokken en Afrika legt zijn eigen gezag op alle mogelijke manieren op. Afrikanen onderwerpen zich goedschiks aan macht. Ze komen niet voor zichzelf op en kennen geen democratische tradities, maar alleen die van een centrale machthebber die tegelijk leider en vader is. Hun traditie is toewijding aan de verwanten en de etnische groep. Hun traditie is zich overgeven aan macht én zich onderwerpen aan de wil van God. De kolonisators hadden de macht. Nu is die in handen van demagogen en despoten. De nieuwe kolonisators zijn zwart en het lijkt wel of wreedheden en vernederingen uit de handen van zwarte mannen als meer aanvaardbaar worden beschouwd dan dezelfde vernederingen en wreedheden bedreven door blanken. Tenslotte heeft de **E.L. Harris** geen sympathie voor het eindeloze

geduld en het eindeloze wachten van de Afrikanen. Altijd dat wachten -totdat iemand anders iets doet, totdat Gods wil geschiedt. Hij heeft geen begrip voor de manier waarop ze met elkaar omgaan, de machtigen superieur aan de zwakken, noch voor die blinde onderwerping aan de macht. Voor Afrikanen staat angst vaak gelijk aan respect !

Afrika is een diepe mysterieuze afgrond. Afrika is slavernij en slachtpartijen, rivierblindheid en armoede. De waanzin en angst die een man van zijn waardigheid en kracht beroven. Ze beroven hem van zijn gezag tot hij volslagen hulpeloos en machteloos en berustend is geworden. De politiek in Afrika is een moeras van droefnis. Basiliëken in het oerwoud, wegversperringen op alle hoeken van de straten, vette bankrekeningen in Zwitserland. De gewone mensen vechten om te overleven. Ze vechten om ruimte, om diensten en om geld. Ze vechten voor zichzelf, ieder voor zich. En op de achtergrond is er altijd de corruptie en de incompetentie. Corruptie en hebzucht. Twee kanten van dezelfde verwrongen medaille.

Het is waanzin om dit continent te beoordelen aan de hand van maatstaven die zo ver afstaan van Afrika. De Afrikaanse maatstaven van goed en kwaad zijn niet die van het Westen. Er bestaan andere denkbeelden op dit werelddeel. Goed en kwaad, juist en verkeerd zijn begrippen die door tradities en de geschiedenis worden gevormd.

Van het ene moment op het andere kan Afrika wrang en bitter worden en dan plotseling weer zacht. Nooit weet je wat je te wachten staat (cfr. de huidige crisis in Rwanda).

Afrika probeert (!) haar eigen weg te vinden en dat is ook bittere noodzaak, maar zolang Europese landen blijven ingrijpen, zolang het kolonialisme blijft bestaan, zal Afrika daar nooit in slagen.

Met de **E.L. Harris** ben ik de mening toegedaan dat we Afrika een tijdje in haar eigen sop moeten laten gaarkoken. Want klagen, dat doe je niet in Afrika. Een van de dingen die je daar leert is: volhouden !
Een boeiend reisverslag met veel typerende anecdotes.

Noot: de mozabieten zijn uiteraard geen "moslimras".

Bespreking door:

Patrick WYMEERSCH⁺